Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Pawła II w Czarnej Białostockiej.

Solidarność. Podaj dalej!

SCENARIUSZE ZAJĘĆ DO PRACY ZDALNEJ

EDUKACJA - RÓWNOŚĆ - RÓŻNORODNOŚĆ

Erasmus+

SZKOŁA Z KLASĄ
FUNDACJA

Solidarność. Podaj dalej !

SOLIDARNOŚĆ. PODAJ DALEJ!

SCENARIUSZE ZAJĘĆ DO PRACY ZDALNEJ

Zbiór scenariuszy powstał z myślą o dodatkowym wsparciu nauczycieli i nauczycielek realizujących program Solidarność. Poda dalej! podczas nauki zdalnej. Przygotowane scenariusze zajęć są rozwinięciem bądź uzupełnieniem publikacji (edycja 2020/21), którą można znaleźć na stronie: *www.szkolazklasa.org.pl/programy/solidarnosc--podajdalej* w zakładce: Materiały edukacyjne.

Solidarność. Podaj dalej!

Program Solidarność. Podaj dalej! to projekt realizowany międzynarodowo od 2016 roku równolegle we Francji, Chorwacji, Hiszpanii i Polsce, a od 2019 r. również we Włoszech i w Słowenii. Opiera się na prostym pomyśle przypominającym ideę „wiadomości w butelce".

Co roku, 21 marca, podczas Międzynarodowego Dnia Walki z Dyskryminacją i Rasizmem młodzi ludzie wysyłają kartki pocztowe z przekazem solidarności do losowo wybranych nieznajomych i liczą na ich odpowiedź.

Każda kartka niesie podwójny przekaz: z jednej strony poprzez same zdjęcia, wybrane we współpracy z wybitnymi fotografami ze wszystkich krajów programu, a z drugiej dzięki osobistej wiadomości napisanej przez dzieci.

Solidarność. Podaj dalej! daje młodym ludziom impuls do refleksji na temat różnorodności i różnych form dyskryminacji, uczyć analizowania obrazów, budzi ciekawość i zainteresowanie innymi, rozwija krytyczne myślenie i wyobraźnię. Uczy wypowiadać się otwarcie i dzielić się przemyśleniami, analizować własne uprzedzenia i stawiać im czoło.

Przed napisaniem kartek młodzi ludzie wraz ze swymi nauczycielami poruszają tematy związane z dyskryminacją, migracją, ubóstwem, rosnąca nietolerancją i różnymi formami wykluczenia. Uczą się analizować i interpretować współczesne fotografie, odkrywać różnorodne znaczenia, które za nimi stoją. Następnie uczą się wyrażać myśli i formułować tekst, biorąc udział w warsztatach pisarskich.

Program współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus +. Partnerzy programu: La Ligue d'Enseignement, Fundación Cives (Hiszpania), Centar Za Mirovne Studije (Chorwacja), ARCI APS (Włochy) oraz Humanitas (Słowenia).

Więcej informacji o programie można znaleźć na stronie: *www.szkolazklasa.org.pl/programy/solidarnosc-podajdalej*

Autorki i autor scenariuszy:
Małgorzata Leszko
Izabela Meyza
Maciej Sopyło

Perspektywy

ANALIZA OBRAZU

MAŁGORZATA LESZKO

Spotkanie online

Rozgrzewka:
fragmenty wspólnej opowieści

» Wyświetl uczniom i uczennicom poniższe zdjęcia. Wyjaśnij, że należą one do jednej historii. Czy uczniowie i uczennice mają pomysł, co to za opowieść?

Te przedmioty są częścią jednej opowieści. Czy macie pomysł, jaka to historia?

» Przeczytaj uczniom i uczennicom poniższą opowieść. Możesz też wysłać ją jako tekst/ udostępnić na ekranie.

Opowieść o słoniu w jaskini

Za górami, za lasami, w małej wiosce żyło pięcioro ludzi. Pewnego dnia dotarła do nich wieść, że w pobliskiej jaskini pojawił się słoń. Bohaterowie naszej historii poczuli wielką ciekawość, bo tak się składa, że żadne z nich nie widziało dotychczas słonia i nie wiedziało, co to za zwierzę. Poszli więc do ciemnej, zimnej jaskini, w której nie było nic widać. Pierwsza osoba dotknęła nogi słonia i powiedziała: „Słoń jest jak kolumna". Druga osoba dotknęła ogona i powiedziała: „Słoń jest jak gruby sznur". Trzecia osoba dotknęła ucha i powiedziała „Słoń jest jak wachlarz". Czwarta osoba dotknęła trąby i powiedziała: „Słoń jest jak gałąź drzewa". Piąta osoba dotknęła końca trąby i powiedziała: „Słoń jest jak rura". Bohaterowie zaczęli więc spierać się o to, CZYM JEST SŁOŃ, a każda z nich była święcie przekonana do słuszności swojej racji. Krzykom i złości nie było końca.

Komentarz:

Tekst został zredagowany na podstawie anglojęzycznych wersji opowieści o niewidomych mężczyznach i słoniu. Historia ta jest parabolą rozpowszechnioną w systemach religijnych i filozoficznych pochodzących z subkontynentu indyjskiego: dźinizmie i hinduizmie oraz buddyzmie. Jej wersje i interpretacje są różne, jednak w tradycji dźinizmu parabola ilustruje złożoną, wielostronną naturę prawdy. Opowieść ta wykorzystywana jest współcześnie w kulturach europejskich/anglosaskich/zachodnich w oderwaniu od swego pierwotnego źródła. Podając uczniom i uczennicom tę opowieść, podkreśl, jakie jest jej kulturowe i religijne pochodzenie – to ważne, bo stanowi uznanie oraz docenienie wartości wytworzonych przez cywilizacje nieeuropejskie. Zachęcamy, by

o tym pamiętać. Ze względów równościowych w tekście zmieniono postacie niewidomych mężczyzn na osoby znajdujące się w ciemnej jaskini – wszyscy czasem mamy problem z poznaniem słonia, bez względu na to, czy możemy go zobaczyć, czy nie.

» Wyjaśnij, skąd pochodzi opowieść i przeprowadź wokół niej dyskusję. Przykładowe pytania:
  - Jaki jest sens tej opowieści? O czym jest ta historia?
  - Która z osób miała rację, a która się myliła?
  - Czy te osoby kłamały, czy mówiły prawdę?
  - Z czego wynikało nieporozumienie?
  - Czy podobne sytuacje zdarzają nam się na co dzień? Kiedy?
  - Jak bohaterowie opowieści mogliby lepiej poznać słonia?
  - Skąd biorą się perspektywy, z których poznajemy świat?

Komentarz:

W rozmowie o słoniu może pojawić się wiele wątków i opinii, pamiętaj jednak o zwróceniu uwagi na kilka jej aspektów:

» To, jakie mam doświadczenia, wpływa na to, jak postrzegamy świat – nie tylko w sensie naszych opinii czy światopoglądu, ale też całkiem dosłownie: na co zwracamy uwagę, idąc ulicą lub oglądając zdjęcie, film, obraz. Podobnie jest w programie Solidarność. Podaj dalej!: każdy z nas zobaczy w nich trochę co innego, co innego wyda mu się ważne.

» Nasze doświadczenia wynikają z wyborów, ale często też z okoliczności, na które nie mamy wpływu. Przykładowo: jeśli jestem jedynaczką, to mam inne doświadczenia od kogoś, kto ma troje rodzeństwa;

jeśli jestem osobą sprawną, to inaczej myślę o spacerze od osoby, która jeździ na wózku i potrzebuje upewnić się, czy dana trasa będzie dla niej dostępna.

- Nasza tożsamość (odpowiedź na pytanie: kim jestem?) jest jak okulary, przez które poznajemy świat. Trudno jest je zdjąć. Żeby więc wykroczyć poza własną perspektywę, możemy zrobić dwie rzeczy: przyjąć, że nasza perspektywa nie jest jedyna i jedynie prawdziwa, oraz wsłuchać się w głosy osób, których perspektywy są inne od naszej.
- Niektóre „okulary" nosi tak dużo osób, że stają się dla nas przezroczyste i zapominamy o tym, że jest to jedna z możliwych perspektyw. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy mamy do czynienia z grupami mniejszościowymi – tymi, które mają mniejszy dostęp do zasobów, władzy, prestiżu, uznania, mniejszy wpływ. Ich perspektywy są często pomijane lub lekceważone.

Praca ze zdjęciem

- Wyświetl wybrane zdjęcie z programu Solidarność. Podaj dalej!. Zbierz pierwsze skojarzenia uczniów i uczennic, zapytaj ich, co widzą na zdjęciu. Na tym etapie nie musicie wchodzić zbyt głęboko w analizę zdjęcia.
- Odwołując się do historii o słoniu, podkreśl, że okulary każdego/każdej z nas wpływają na to, jak interpretujemy to zdjęcie. Podziel się własną perspektywą na to zdjęcie. Możesz zainspirować się przykładowym komentarzem do zdjęcia „Międzypokoleniowa solidarność", który napisałam:

Mam rodziców w starszym wieku, dlatego kiedy patrzę na to zdjęcie, widzę na nim swoją mamę i swojego tatę. Czuję niepokój, kiedy myślę o tym, że mogliby czuć się samotni, zostawieni sami w świecie, który nie do końca rozumieją. Przypominają mi się też sytuacje, kiedy prosili mnie o pomoc w ogarnięciu nowych technologii, które dla mnie wydawały się oczywiste, a ja reagowałam poirytowaniem albo zdziwieniem. Pamiętam dziwne uczucie, kiedy po raz pierwszy pomyślałam, że nie tylko rodzice opiekują się mną, ale też być może kiedyś to ja będę opiekować się rodzicami. Zastanawiam się też, patrząc na to zdjęcie – czy za 30 lat ja sama będę „nadążać" za światem? I kto będzie mi go wyjaśniał? Wreszcie – myślę, że jako w miarę młoda osoba tak naprawdę niewiele wiem o potrzebach osób starszych – że łatwo mi uogólniać i stereotypowo myśleć o starzeniu się, a tak naprawdę być może bohaterka tego zdjęcia świetnie radzi sobie z komputerem i nie jest wcale samotna.

Udostępnij uczniom i uczennicom kartę pracy

Komentarz:

Możesz dać im czas na wykonanie zadania na lekcji (np. 25 minut), a następnie omówić je na forum. W tym wypadku skup się na pytaniach z zadania trzeciego. Możesz też potraktować kartę jako materiał do pracy samodzielnej, którą młodzież wyśle Ci w określonym czasie.

Źródła zdjęć:

1. Gałąź, Pixabay License, Creative Commons CC0, link
2. Sznur, Creative Commons CC0, link
3. Rura, Pixabay License, Creative Commons CC0, link
4. Wachlarz, Traumrune, Creative Commons CC BY-SA 3.0, link
5. Kolumny, Creative Commons CC0, link
6. Ilustracja przypowieści o słoniu, Creative Commons CC0 (domena publiczna), link

KARTA PRACY

Migracje, Słowenia © Danijel Modrej.

1. Przyjrzyj się załączonej fotografii.
   - » Jakie masz skojarzenia, kiedy patrzysz na to zdjęcie?
   - » Co widzisz na tym zdjęciu?
   - » O czym Twoim zdaniem „opowiada" to zdjęcie?

2. Zastanów się nad tym, jak Twoja tożsamość (to kim jesteś, jakie masz doświadczenia, z jakiej perspektywy poznajesz świat) może wpływać na Twój odbiór tego zdjęcia: Twoje skojarzenia, obserwacje? Napisz o tym w kilku zdaniach.

3. Opowiedz o tym innej osobie/osobom w grupie oraz posłuchaj ich perspektyw. Możecie spotkać się na wideoczacie lub porozmawiać przez telefon/komunikator.
   - » Co było dla Ciebie najciekawsze w perspektywach innych osób?
   - » Czy w tym ćwiczeniu dowiedziałaś/dowiedziałeś się czegoś o sobie?

Analiza obrazu

MŁODSI UCZNIOWIE I UCZENNICE

MAŁGORZATA LESZKO

Komentarz:

Ćwiczenie możesz przeprowadzić w całości podczas lekcji zdalnej. Możesz również wysłać lub udostępnić uczniom i uczennicom kartę pracy (mailem, poprzez komunikator) i poprosić, by wykonali ją przed lekcją – samodzielnie lub w mniejszych zespołach. Niezależnie od wybranej formy pracy zachęcamy, by omówienie ćwiczenia poprowadzić wspólnie podczas spotkania online. Pozwoli to pogłębić temat i spotkać się różnym spojrzeniom na to samo zdjęcie – a to jest właśnie sednem programu Solidarność. Podaj dalej!

I. Udostępnij uczniom i uczennicom kartę pracy

- Ich zadaniem jest zobaczyć zdjęcie zamieszczone w karcie pracy, narysować jego podobiznę oraz odpowiedzieć na kilka pytań.
- Podkreśl, że w tym ćwiczeniu nie ma znaczenia „talent plastyczny", „ładność" rysunku – liczy się bystre oko i uważność.
- Podziel uczniów i uczennice na pary lub trójki i poproś, by wymienili się swoimi kartami pracy. Możesz też zrobić galerię wszystkich prac.

II. Spotkanie online

Podczas spotkania online omów wyniki prac uczniów.

Wspólne oglądanie prac

- Poproś, by uczniowie przyjrzeli się rysunkom oraz interpretacjom osób/osoby, z którymi byli w grupie.
- W czym się zgadzali, a w czym się różnili? Czy komuś udało się zauważyć coś ważnego, co pozostałe osoby uznały za mało istotne? Zbierz kilka wypowiedzi na forum.
- Podkreśl, że zdjęcie jest wieloznaczne. Każda i każdy z nas może mieć własne skojarzenia, nadawać różne znaczenia fotografii.
- Porządkuj pomysły i hipotezy osób uczestniczących, odnosząc je do konkretnych elementów obrazu, kompozycji, światła, kadrowania itp. Możesz wesprzeć się pytaniami do analizy obrazu umieszczonymi pod zdjęciem w publikacji.
- Pytania problemowe
- Możesz zacząć od pytania, które zamieszczone jest w karcie pracy: o czym jest to zdjęcie? jak wiążę się z naszym/waszym życiem?
- Skorzystaj z pytań do dyskusji zamieszczonych pod zdjęciem – wybierz te, które pasują do potrzeb/poziomu wiedzy Twojej grupy lub wydają Ci się najciekawsze. W tym miejscu pamiętaj, by wspierać rozmowę poprzez odwoływanie się do przykładów z bezpośrednich doświadczeń uczniów.
- Możesz również podczas dyskusji odczytać opis zdjęcia fotografa. Podkreśl jednak, że interpretacja fotografa to tylko jedna z możliwych interpretacji obrazu – nie jest ona lepsza ani bardziej właściwa od innych.

Podsumowanie. Na koniec poproś, by każda osoba nadała własny tytuł zdjęciu.

KARTA PRACY

[odeślij do dnia.....]

Przyjrzyj się uważnie załączonemu zdjęciu.

Równość płci, Chorwacja © Lara Varat.

A. Przyglądaj się zdjęciu przez około 30 sekund. Później zasłoń je i spróbuj odtworzyć to zdjęcie jako rysunek na kartce papieru. W tym ćwiczeniu nie jest ważne, by narysować „ładnie", „starannie", nie liczy się talent do rysowania – kluczem jest uważność na szczegóły.

Jeśli nie jesteś w stanie dokładnie przypomnieć sobie zdjęcia, to po chwili otwórz je ponownie i uzupełnij swoją pracę. Możesz użyć ołówka, kredek, flamastrów, długopisu. Zwróć uwagę nie tylko na przedmioty/osoby na zdjęciu, ale też światło, kolory, linie, kształty.

B. Po narysowaniu swojej pracy napisz w kilku zdaniach:

O czym Twoim zdaniem jest to zdjęcie?	
Co cię ciekawi w tym zdjęciu?	
Czy to zdjęcie jakoś wiąże się z Twoim życiem? O czymś Ci przypomina, z czymś Ci się kojarzy?	

Challenge #7zdjęćw7dni

ANALIZA OBRAZU, WARSZTAT FOTOGRAFICZNY

IZABELA MEYZA

Przykładowe ćwiczenie

warsztaty fotograficzne – scenariusz zajęć znajdziesz na str. 49 w tegorocznej publikacji.

Komentarz:

Proponowane ćwiczenie najlepiej zrobić po wybranym ćwiczeniu z analizy obrazu. Jeśli go nie zrobiłeś/aś, przed ćwiczeniem pokaż uczniom i uczennicom wybrane obrazy i poświęćcie chwilę na ich interpretację. Zapytaj o ich uczucia i wrażenia, które mają, patrząc na zdjęcia. Robiąc tę krótką rozgrzewkę, możesz się posiłkować pytaniami zawartymi w publikacji.

I. Spotkanie online

Korzystając z platformy, której używacie podczas lekcji zdalnych, spotkaj się z uczniami i uczennicami.

- Powiedz, że na tym etapie projektu zajmiecie się nie tylko interpretowaniem zdjęć, ale też ich robieniem.
- Zapytaj o ich doświadczenia w robieniu zdjęć. Możesz skorzystać z następujących pytań:
  - Komu z Was zdarza się robić zdjęcie częściej niż raz w tygodniu? Czy ktoś z Was w ogóle nie robi zdjęć?
  - Co najczęściej fotografujecie?
  - Wolicie robić selfie, czy fotografować ludzi? A może przedmioty?
  - Gdzie je zamieszczacie? A może zachowujecie dla siebie?

Zaproponuj uczniom i uczennicom challenge #7zdjęćw7dni.

Zachęć ich do fotografowania codzienności. Możesz zaproponować im temat albo wybrać go razem z uczniami podczas spotkania. Możecie skorzystać z naszych propozycji:

- Różnorodność na co dzień
- Codzienność jest ciekawa
- Sprawy najważniejsze dla mnie
- Mieszkanie razem
- Życie w czasach edukacji zdalnej

II. Praca własna

- Powiedz uczniom i uczennicom, że ich zadaniem będzie robienie fotografii związanych z wybranym tematem przez kolejne 7 dni.
- Na koniec poproś o wybranie 7 zdjęć, które – według nich – są najlepsze i pokazanie ich kolegom i koleżankom. Podkreśl, że to od nich zależy, jak podejdą do tematu – nie musi być to podejście dosłowne, mogą temat potraktować luźno lub metaforycznie. Przypomnij o tym, że jeżeli planują fotografować inne osoby, zawsze powinni zapytać je o zgodę na udostępnienie zdjęcia innym osobom z Waszej klasy (lub szerszej publiczności, jeśli to planujecie).

Uwaga! Przy robieniu zdjęć zachęcamy do wykorzystania urządzeń, które uczniowie i uczennice mają w domach, ale warto sprawdzić też możliwość wypożyczenia sprzętu szkolnego. Pamiętaj, że nie wszyscy mają dostęp do prywatnych aparatów czy telefonów umożliwiających robienie dobrej jakości zdjęć.

III. Samodzielna praca w grupach

» Kiedy uczniowie skończą wyzwanie, podziel ich na kilkuosobowe grupy.

Niech spotkają się w nich (np. na ulubionym komunikatorze), żeby pokazać sobie nawzajem zdjęcia, które zrobili. Możesz im przesłać poniższą instrukcję, która pomoże w ich omawianiu.

„Przyjrzyjcie się zdjęciom zrobionym przez każdą osobę w Waszej grupie. Waszym zadaniem będzie wybranie jednego zdjęcia z albumu każdej osoby. Następnie zaprezentujecie je wszystkim na spotkaniu klasowym.

Przyglądajcie się zdjęciom po kolei, zadając sobie pytania:

» Które zdjęcie najbardziej mnie porusza? Dlaczego?

» Które elementy kompozycji zwracają moją uwagę (światło, kontrast, kształty, mocne punkty, pozycja w kadrze itp.)?

» Które ilustruje temat w najbardziej oryginalny sposób?

» Ostateczna decyzje o tym, które zdjęcie wybrać, należy do autora/autorki, ale Wasze informacje zwrotne na pewno będą w tym pomocne".

IV. Przygotujcie wirtualną wystawę

Możesz poprosić, żeby wybrane zdjęcia uczniowie i uczennice umieścili we wspólnym dla wszystkich grup miejscu, np. w folderze na dysku Google, grupie na Facebooku, specjalnym zespole stworzonym na Teams, padlet.com albo przesłali je Tobie mejlem. Przypomnij, żeby w nazwie pliku ze zdjęciem zamieścili tytuł dzieła oraz imię i nazwisko autora. Uporządkuj zdjęcia, tworząc z nich „wirtualną wystawę" w wybranym miejscu w sieci.

Uwaga! Na tym etapie nie udostępniaj zdjęć nikomu spoza grupy. Pamiętaj, żeby takie ewentualne udostępnienie przedyskutować z autorami i autorkami.

V. Spotkanie online

» Spotkaj się ponownie z uczniami i uczennicami, korzystając z platformy, na której zazwyczaj prowadzisz lekcje online.

» Udostępnij im wybrane przez nich wcześniej zdjęcia.

» Poproś, żeby wyobrazili sobie, że uczestniczą w wernisażu wirtualnej wystawy. Wprowadzając ich w uroczysty klimat wernisażu, możesz powiedzieć kilka słów o temacie wystawy oraz o jej autorach i autorkach oraz o celach, które im przyświecały.

» Następnie poproś uczniów o podzielenie się wrażeniami, zadając im pytania:
- Czy któreś zdjęcie porusza Was szczególnie?
- Które budzi najsilniejsze emocje?
- Które chcielibyście powiesić w swoim domu?

» Na koniec zapytaj uczniów i uczennice o ich odczucia jako autorów:
- Jak się czujecie, słuchając, jak inni interpretują Wasze zdjęcia?
- Czy coś Was zaskoczyło w interpretacjach?

VI. Udostępnianie zdjęć

Wspólnie zastanówcie się, czy i jak chcecie pokazać zdjęcia szerszej społeczności. Możecie je zamieścić na stronie szkoły lub wrzucić je na używany przez uczniów portal społecznościowy albo zaprosić na „oprowadzić" po wirtualnej wystawie innych uczniów i uczennice z Waszej szkoły. Możecie porozmawiać o plusach i minusach, które wiążą się z szerszym udostępnianiem zdjęć (prywatność, ochrona wizerunku, prawa autorskie). Jeżeli się na to zdecydujecie, upewnij się, że wszyscy autorzy i autorki wyrażają na to zgodę.

Pisanie kartek

WARSZTATY PISARSKIE

MACIEJ SOPYŁO

I. Ćwiczenia na rozgrzewkę

Żeby zachęcić uczniów i uczennice do pisania kartek, możesz przeprowadzić wszystkie lub wybrane z poniższych ćwiczeń.

1. Widok za oknem

- Poproś uczniów i uczennice, by wyjrzeli przez okno pomieszczenia, w którym pracują. „Wyglądanie" powinno trwać nie dłużej niż minutę.
- Gdy wrócą przed urządzenia, poproś ich, by opisali to, co zaobserwowali (bez ponownego wracania do okien) z pamięci. Mogą opisać wszystko, co zobaczyli, mogą skoncentrować się na wybranym fragmencie widoku zza okna – ciekawym budynku, drzewie, chmurze, akcji, która miała miejsce. Ważne jest, by pisali tak, żeby słuchacze i słuchaczki czy czytelnicy i czytelniczki ich tekstów potrafili sobie wyobrazić wszystko, jakby widzieli to na własne oczy.

Określ czas na wykonanie zadania. Nie powinien być on dłuższy niż 10 minut.

- Zapytaj uczniów i uczennice, jak im się pracowało, jak czuli się w tym zadaniu i dlaczego. Możesz zachęcić do dzielenia się sposobami, które ułatwiły im poradzenie sobie z zadaniem.
- Podziel uczniów i uczennice na grupy i poproś, by przeczytali w nich swoje teksty i sprawdzili, czy słuchając tekstów kolegów i koleżanek, są w stanie wyobrazić sobie to, o czym słuchają.
- Wróć na forum. Poproś o podzielenie się odpowiedzią na pytanie z poprzedniego punktu. Grupy mogą też przeczytać wybrane teksty na forum. Co w tekstach ułatwiało osobom słuchającym przywołanie opisywanych obrazów i miejsc?

2. Moje emocje

- Wyślij uczniom i uczennicom link do listy emocji, które może odczuwać człowiek. Przykładową listę znajdziesz tutaj
- Poproś uczniów i uczennice, by każda osoba wybrała sobie jedną emocję i nikomu (poza Tobą) nie zdradziła, którą wybrała. Następnie –by wysłała Ci swój wybórna prywatnym chacie (z ostatniej części polecenia możesz zrezygnować, jeśli chcesz zgadywać emocje razem z innymi – patrz dalej). Młodsi uczniowie i uczennice mogą wybrać znane im z komunikatorów emoji.
- Zadaniem uczniów i uczennic jest wyobrazić sobie zachowanie i wygląd osoby, która przeżywa wybraną przez nich emocję i opisanie tego zachowania i wyglądu tak, by po jego przeczytaniu pozostałe osoby mogły zgadnąć, o jaką emocję chodzi.

Daj uczniom i uczennicom czas na stworzenie opisów, nie więcej jednak niż 10 minut.

- Zapytaj, jak im się pracowało. Możesz zachęcić tu to dzielenia się sposobami, które ułatwiły im poradzenie sobie z zadaniem.
- Poproś chętnych o przeczytanie swoich opisów, a pozostałych – o odgadnięcie emocji, która stoi za opisem. Jeśli chcesz, tę część ćwiczenia możesz zrealizować w postaci kalamburów – podziel klasę na dwa zespoły i przyznawaj punkty za prawidłowe odgadnięcie emocji stojącej za czytanym opisem.
- Zapytaj, co w tekstach ułatwiało rozpoznanie emocji?

3. (Nie)przypadkowa historia

- Poproś każdego ucznia i uczennicę, by wysłał/wysłała na czacie nazwę jednego przedmiotu, który ma w zasięgu wzroku a który dobrze się jemu/jej kojarzy.
- Utwórz z nich listę – tak, by była widoczna dla wszystkich (być może lista stworzona na czacie wystarczy).
- Poproś uczniów i uczennice o napisanie krótkich opowiadań (5-8 zdań) z użyciem przynajmniej ośmiu przedmiotów z listy. Jeśli chcesz/chcecie, możecie też ustalić postać, która będzie bohaterem/bohaterką wszystkich opowiadań (np. Wielka Stopa, ulubiony bohater filmu Twoich uczniów i uczennic czy postać literacka).

Daj uczniom i uczennicom czas na pisanie, nie więcej jednak niż 10-15 minut.

- Zapytaj, jak im się pracowało. Możesz zachęcić tu to dzielenia się sposobami, które ułatwiły im poradzenie sobie z zadaniem.
- Poproś chętnych o przeczytanie swoich opowiadań. Tę część zajęć możesz też zrealizować w mniejszych grupach.
- Zapytaj, co czyniło przeczytane opowiadania ciekawymi?

II. Piszemy nasze kartki!

Tytułem wstępu

Poinformuj uczniów i uczennice, że nadszedł czas zwieńczenia wysiłku, jaki włożyli w interpretacje zdjęć – pisanie kartek. Jeśli trzeba, uspokój tych, którzy nie czują się pewnie w pisaniu. Zapewnij, że postarasz się przeprowadzić ich przez proces tak, by był on przyjemny i by czuli się podczas pracy komfortowo i bezpiecznie.

Zanim przystąpicie do pisania, zaproponuj grupie jeszcze jedno zadanie.

- Poproś, by wszyscy wyobrazili sobie, że zostają korespondentami i korespondentkami brytyjskiej telewizji BBC – telewizji o jednych z najwyższych standardów etycznych na świecie. Zadaniem korespondentów i korespondentek jest relacjonowanie ciekawych i ważnych wydarzeń – czasem smutnych, czasem szczęśliwych, czasem dramatycznych. Korespondent nigdy do końca nie wie, kto włączy telewizor i będzie śledzić jego relację. Ewentualna krytyka za nieodpowiednie treści spadnie głównie na wydawcę – czyli telewizję BBC. Poproś wszystkich, by pomyśleli i zaproponowali zasady, które wydawca (BBC) powinien ustalić z korespondentami i korespondentkami, by ich materiały nadawały się w takiej sytuacji do pokazania.
- Przedyskutujcie i spiszcie pojawiające się pomysły.
- Wyjaśnij, że ćwiczenie miało dwa cele. Po pierwsze, jeszcze raz pobudzić wyobraźnię i kreatywność przed pisaniem kartek. Po drugie, wyjaśnić, że w programie Solidarność. Podaj dalej! szkoła pełni rolę wydawcy – odpowiada za kartki przygotowane przez uczniów i uczennice. Dlatego, na wzór BBC, ustala pewne zasady, które muszą spełniać kartki i których złamanie oznaczać będzie, że kartka nie zostanie wysłana. Przedstaw krótko te zasady wyjaśniając, z czego wynika każda z nich, jaka potrzeba, troska szkoły za nią stoi. Ważne, by wśród zasad pojawiły się te, które mają sprzyjać wolności i kreatywności uczniów i uczennic. Możecie też oczywiście stworzyć je wspólnie.

Przykładowe zasady:

- Pisząc kartkę pamiętajmy o wrażliwości osób i grup, o których piszemy oraz wrażliwości odbiorców i odbiorczyń kartek – piszmy językiem, który nie obraża i nie wyklucza

(patrz: O czym pamiętać? Kwestia języka, str. 56 w tegorocznej publikacji).

- Pisząc pamiętajmy, że nie wiemy, do kogo trafi kartka – uważajmy na dane, które podajemy. Nie podawajmy swoich nazwisk, prywatnych adresów czy innych wrażliwych danych. Jeśli adresat odpisze, Fundacja Szkoła z Klasą zadba o to, by odpowiedź do nas trafiła.
- Zadbajmy o estetykę i czytelność kartki – jest szansa, że osoba, która ją otrzyma poczuje się wyjątkowo, doceni nasz wysiłek i nam odpowie.
- Pomóżmy sobie wzajemnie napisać swoje kartki – bądźmy życzliwymi czytelnikami i czytelniczkami kartki kolegi/koleżanki – poszukajmy i doceńmy mocne strony, wskażmy, gdzie można jeszcze wzmocnić przekaz.

Piszemy!

- Poproś, by każdy uczeń/uczennica wybrał zdjęcie (lub zdjęcia – jeśli ktoś zdecyduje się wysłać więcej niż jedną kartkę), o którym napisze. To zadanie jest łatwe tylko pozornie. Wybór kartki to ważna decyzja. Być może warto dać na nią więcej czasu. Jeśli tak, poproś uczniów i uczennice, by zrobili to podczas pracy samodzielnej.
- Zachęć do przypomnienia sobie tego, co on/ona i jego/jej koleżanki/koledzy mówili już o zdjęciu podczas zajęć z analizy obrazu.
- Co czuję, gdy patrzę na zdjęcie (przydatna znów może być lista emocji). Dlaczego? Jakie konkretne fragmenty, elementy zdjęcia wywołują te emocje?
- Z czym mi się to zdjęcie wiąże/kojarzy? Co z tego chcę powiedzieć nieznajomemu czytelnikowi/czytelniczce mojej kartki? Dlaczego im to mówię? Może chcę ich o coś zapytać? Poprosić?
- Daj uczniom i uczennicom czas na napisanie kartek. Zachęć, by po napisaniu każdy autor/autorka przeczytał/przeczytała (samemu sobie) to, co napisał/napisała.

Pierwsi czytelnicy i czytelniczki kartek

- Podziel uczniów i uczennice na pary lub trójki i przekaż im instrukcję do tego ćwiczenia:

Zapraszamy Was do bycia pierwszymi, życzliwymi czytelnikami i czytelniczkami Waszych kartek. Spróbujcie wysłuchać swoich kartek i porozmawiać o nich przez krótką chwilę tak, by pomóc sobie uczynić je jeszcze ciekawszymi. Prosimy:

1. Autora - o głośne przeczytanie swojej kartki.
2. Osobę słuchającą - o odniesienie się do niej.

Prosimy, postarajcie się nie oceniać kartek (dobre/złe/podobało mi się/nie podobało mi się), nie przekonywać do innej treści (ja napisałbym/napisałabym o tym i o tym), ale o:

- Wskazanie rzeczy lub fragmentu, która Twoim zdaniem jest mocną stroną kartki czy myśli, z którą zostałeś/zostałaś po lekturze,
- Wskazanie myśli do rozwinięcia czy fragmentu, który można uczynić bardziej zrozumiałym czy jaśniejszym,
- Podzielenie się emocjami, skojarzeniami, które wywołała kartka lub jej fragment:

Gdy czytałeś/czytałaś [ten i ten fragment]....czułem/czułam..., ponieważ... (Poruszyło mnie, gdy czytałaś o swoich skojarzeniach ze zdjęciem, ponieważ wydaje mi się, że to co napisałeś jest bardzo szczere).

Fragment o...nasunął mi skojarzenie z...

Gdy czytałeś/czytałaś o...miałem/miałam wrażenie, że gubię wątek, ponieważ...

Gdy czytałeś/czytałaś zdanie...miałam poczucie, że narusza ono naszą zasadę..., bo...

Komentarz:

Ten fragment zajęć możesz także przeprowadzić na forum, znacznie wydłuży to jednak pracę. Możesz też poprosić o jego wykonanie pomiędzy lekcjami.

» Zapytaj uczniów i uczennice, jak im się pracowało. Czy uwagi osób słuchających okazały się cenne?

Ostatnie szlify i pisanie „na czysto”

To etap pracy nad kartkami, którego przebieg zależy od zasad, które Ty i Twoja szkoła wprowadziliście do projektu. Czy chcesz przeczytać każdą kartkę przed wysłaniem? Chcesz poprawić ewentualne błędy językowe i ortograficzne? Rekomendujemy, by pracując z uczniami i uczennicami na tym etapie stosować zasady informacji zwrotnej z poprzedniego etapu. Przydać się też może metafora redaktora. Na etapie pisania tekstu redaktor – kolega/koleżanka udziela rad, które autor/autorka uwzględnia lub nie, na etapie zatwierdzania tekstu redaktor może już być bardziej stanowczy. Mocno rekomendujemy jednak, by – jeśli tylko kartki spełniają zasady – zachować charakter, jaki nadali im/ nadały im autorki/autorzy, nie ingerować w interpretację czy przekazywaną myśl.

Nie zapomnijcie nakleić znaczków i wysłać kartek!